

AIPUB

AKADEMSKA INICIJATIVA ZA PROMJENU USTAVNOG UREĐENJA BOSNE I HERCEGOVINE

dana 28.12.2022. god. donosi

MEMORANDUM O PROMJENI USTAVNOG UREĐENJA BOSNE I HERCEGOVINE

Građani Bosne i Hercegovine iskazuju dužnu zahvalnost administraciji USA što je krajem 1995. godine bila organizator i posrednik u potpisivanju Dejtonskog mirovnog sporazuma, čime je zaustavljen rat, velika stradanja i patnje svih naroda i građana Bosne i Hercegovine, a što je omogućilo mir koji traje punih 25 godina.

Međutim Dejtonski sporazum koliko god bio efikasan u zaustavljanju rata pokazao se kao nefunkcionalan u njegovom dosljednom provođenju kao i u ekonomskom razvoju Bosne i Hercegovine. Mnoge njegove ideje poput povratka izbjeglih i raseljenih lica nisu se ostvarile, a formiranje entiteta pod nazivom Republika Srpska, za kojeg je presudom Internacionalnog suda pravde od 2007. godine utvrđena odgovornost za genocid, osnažilo je snage koje su pokušale ratnim sredstvima da razbiju Bosnu i Hercegovinu da to nastave u miru kroz neprekidnu opstrukciju u njenom funkcionisanju.

Shodno tome, a polazeći od činjenica

1. da se Bosna i Hercegovina sa političkim sistemom definiranim Dejtonskim ustavom ne može efikasno razvijati i uključivati u euro-atlanske asocijacije;
2. da je Republika Srpska kao dio Bosne i Hercegovine, po Dejtonskom sporazumu definirana kao entitet, nastala na osnovama genocida, strašnih zločina, silovanja i etničkog čišćenja;
3. da Dejtonski sporazum nikada nije i ne može biti sproveden do kraja, posebno pitanje održivog povratka ustanovljeno Aneksom 7 Dejtonskog sporazuma
4. da je u Dejtonskom sporazumu ugrađen mehanizam za mogućnost blokiranja svih pozitivnih tokova od strane nacionalističkih elemenata;

5. da po Dejtonskom sporazumu nisu osigurana jednaka prava svih građana na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine suprotno pravima i slobodama sadržanim u Evropskoj¹ Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
6. da se osporava integritet, kontinuitet kao i hiljadugodišnje postojanje Bosne u različitim identifikacionim oblicima i stepenu suvereniteta;
7. da se nekažnjeno osporava pravo naroda na upotrebu vlastitog bosanskog jezika i kulturu
8. da se negira sudski presuđen genocid nad Bošnjacima²
9. da su nacionalističke i secesionističke politike aktivne u nastojanju da nestane Bosna i Hercegovina suprotno njenom ustavnom suverenitetu i integritetu.³
10. da delegacija Republike Bosne i Hercegovine nije imala mandat da Dejtonskim sporazumom promijeni strukturu državnog uređenja Bosne i Hercegovine.⁴
11. da je potpis Miloševića na Dejtonski sporazum nevažeći⁵

¹ Dejtonskim sporazumom nisu osigurana jednaka prava svih građana na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine suprotno pravima i slobodama sadržanim u Evropskoj Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima a koje čine članom 2. stav 2. Dejtonskog ustava njegov sastavni dio i imaju snagu direktne primjene u Bosni i Hercegovini.

Odredbe Evropske konvencije su u suprotnosti sa drugim ustavnim odredbama koje su sadržane u članu IV i članu V Dejtonskog ustava a odnose se na izbor članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine i izbor članova Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U ova tijela ne može prema Dejtonskom ustavu niko biti izabran ko ne pripada trima narodima: Bošnjacima, Srbima ili Hrvatima a nekad i to nije dovoljno jer se traži da kandidat za određenu poziciju npr. član Predsjedništva može da se kandidira za tu funkciju ako je Bošnjak ili Hrvat samo ako živi na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine a Srbin samo ako živi na prostoru Republike Srpske. Isto je i sa izborom delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u koji se biraju i iz Federacije Bosne i Hercegovine pet Bošnjaka i pet Hrvata a iz Republike Srpske pet Srba.

² Nedopustivo je negiranje sudski presuđenog genocida nad Bošnjacima od strane najvećeg sudskog tijela na planeti Internacionalnog suda pravde u Hagu koji je svojom presudom od 26. februara 2007. godine kao izvršioca genocida u i oko Srebrenice označio vojsku i policiju Republike Srpske učinivši istu direktno odgovornom.

³ Nacionalistička politika koju vodi aktualna vlast u Republici Srpskoj mirnim putem nastoji da razbije Bosnu i Hercegovinu i dovrši posao koji im nije uspio oružanim sredstvima generišući svijest mladih o nemogućnosti opstanka Bosne i Hercegovine i zanoseći ih nereálnim idejama i očekivanjima da će Republika Srpska i Srbija jednog dana biti jedno.

⁴ Delegacija Republike Bosne i Hercegovine nije imala mandat da promijeni strukturu državnog uređenja Bosne i Hercegovine koja se definira kao jedinstvena i nedjeljiva prema amandmanu LXII od 1990. godine na Ustav Republike Bosne i Hercegovine od 1974. godine što je bitno pravilo. Za promjenu njene unutrašnje strukture što je također bitno pravilo bilo je potrebno da postoji dvotrećinska volja građana izražena kroz referendum.

Član 46. kao osnov ništavosti ugovora Bečke Konvencije o pravu internacionalnih ugovora

⁵ Potpis Miloševića na Dejtonski sporazum je nevažeći jer Savezna Republika Jugoslavija nije bila priznata u vrijeme održavanja pregovora u Dejtonu čime je Miloševiću nedostajala aktivna legitimacija i u pregovaranju ali i potpisivanju Dejtonskog sporazuma. Tek je Savezna Republika Jugoslavija priznata 1996. godine a primljena u Ujedinjene nacije 2000. godine.

12. da je u Dejtonu vršena ozbiljna prisila na delegaciju Bosne i Hercegovine da prihvati nepravedan mir.⁶
13. Da se nije u Dejtonu primijenio prvi i najvažniji princip koji je usvojen na Londonskoj konferenciji održanoj od 26-28 avgusta 1992. godine “ da nepriznate ili silom postignute prednosti neće imati konsekvencija”. Da je taj princip primijenjen gradovi sa ubjedljivom bošnjačkom većinom (Srebrenica, Zvornik, Foča, Višegrad, Rogatica, Prijedor, Bratunac ne bi mogli pripasti Republici Srpskoj a i u Brčkom je živjelo dva puta više Bošnjaka nego Srba)
14. da je Dejtonski mirovni sporazum neodrživ jer je sačinjen na temeljima suprotnim IUS COGENS normi o zabrani genocida.⁷
15. da sve gore navedeno predstavlja kočnicu funkcionisanju Bosne i Hercegovine, uzrok je zaostajanju u ekonomskom razvoju te plodno tlo za razvoj korupcije i nepotizma.

Sve navedeno ukazuju na neodrživost dejtonskog ustava te neophodnost usvajanja novog Ustava koji će otkloniti gore navedene nedostatke i uskladiti Ustav Bosne i Hercegovine sa evropskim standardima.

⁶ U Dejtonu je vršena ozbiljna prisila na delegaciju Bosne i Hercegovine da prihvati nepravedan mir. Uslovi iz Dejtonskog sporazuma su prihvaćeni od strane delegacije BiH pod prijetnjom da će se internacionalna zajednica povući i ostaviti vladine snage na milost i nemilost Miloševićevoj agresivnoj politici što predstavlja također osnov poništenja svakog internacionalnog ugovora prema članu. 51. Bečke konvencije o pravima internacionalnih ugovora pa samim tim i Dejtonskog sporazuma kao jednog od internacionalnih ugovora.

⁷ Povrijeđena je imperativna norma Internacionalnog prava IUS COGENS sadržana u Odjeljku 2. Ništavost ugovora u članu 53. Bečke Konvencije o pravima internacionalnih ugovora od 1969. godine prema kojoj Internacionalni sud pravde u Hagu sudi i poništava internationale ugovore ako postoji pravni osnov za to.

U Bečkoj Konvenciji o pravu internacionalnih ugovora izričito stoji

u članu 53.

“Ništav je svaki ugovor koji je u trenutku sklapanja suprotan imperativnoj normi općega internacionalnog prava. U svrhu ove Konvencije, imperativna norma općeg internacionalnog prava je norma što ju je prihvatila i priznala čitava internacionalna zajednica država kao normu od koje nije dopušteno nikakvo odstupanje i koja se može izmijeniti samo novom normom općega internacionalnog prava iste prirode”

U sadržaj termina IUS COGENS norme na prvo mjesto dolazi zabrana genocida.

To je i pravni osnov neodrživosti Dejtonskog mirovnog sporazuma kao internacionalnog ugovora nakon što je Internacionalni sud pravde presudio odgovornost Republike Srpske za izvršeni genocid.

Dejtonskim sporazumom Republika Srpska je nagrađena za genocid jer je od paradržave dobila status entiteta u okviru Bosne i Hercegovine.

I ako se međunarodna zajednica mogla pravdati da se to u Dejtonu nije znalo ili da se nije znalo u dovoljnoj mjeri ili da nije bilo presude za genocid, danas se iza toga niko ne može kriti. Danas se zna da je izvršen genocid od strane vojske i policije Republike Srpske počev od 13 jula 1995. godine u i oko Srebrenice i od 26. februara 2007. godine imamo presudu Internacionalnog suda pravde u Hagu o izvršenom genocidu i odgovornosti Republike Srpske.

Iz svih navedenih razloga novi Ustav Bosne i Hercegovine treba se zasnivati na sljedećim osnovnim principima:

1. **Naziv države: REPUBLIKA BOSNA** kao sljedbenica 930 godina dugog historijskog naziva države (948-1878) BOSNA⁸
2. **Interes:** Interes države Republike Bosne je iznad interesa pojedinaca, nižih nivoa vlasti, susjednih i drugih država svijeta te iznad interesa međudržavnih asocijacija i blokova.
3. **Teritorija:** Suverenitet i teritorijalni integritet u AVNOJ-evskim granicama.
4. **Kontinuitet:** Kontinuitet Republike Bosne u različitim oblicima i stepenu samostalnosti i suvereniteta se proteže od srednjovekovne Bosne kada je Bosna bila nezavisna država preko pašaluka (ejaleta, ajaleta beglerbegluka) pod osmanskom upravom, Bosne i Hercegovine kao corpus separatuma pod Austro-ugarskom upravom, članom 135. Vidovdanskog ustava zaštićenim granicama Bosne i Hercegovine utvrđenim na Berlinskom kongresu u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, federalne jedinice u SFRJ kada je 25. novembra na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a obnovljena njena državnost i Republike Bosne i Hercegovine koja je na osnovu rezultata referenduma za nezavisnost, što je od nas tražila Internacionalna zajednica održanom 29. februara i 01. marta 1992. godine, priznata kao nezavisna i suverena država 06 i 07 aprila 1992. godine od Evropske zajednice i USA te primljena u Ujedinjene nacije 22. maja 1992. godine.
5. **Definicija Republike Bosne:** Bosna je država ravnopravnih građana i naroda. Dakle, na prvo mjesto postaviti građanina, a ravnopravnost njenih naroda treba da proističu iz pravne i praktične ravnopravnosti svakog građanina Bosne⁹.
6. **Nacionalni identitet: Afirmirati** nacionalni identitet BOSANAC koji obuhvata sve državljane Bosne ili doživljavaju Bosnu kao matičnu državu po uzoru na SAD, Francusku i druge evropske države koje naciju definiraju kao zajednicu građana jedne države uz zadržavanje i neosporavanje etničke pripadnosti bošnjačkom, srpskom, hrvatskom i drugim narodima koji žive u Bosni.

⁸ Naziv Bosna se proteže od sredine X stoljeća i nalazi se u djelu Administrando imperio (O upravljanju carstvom vizantijskog cara i pisca Konstantina Porfirogeneta od 948. godine) pa sve dok nam Austrougarska monarhija 1878. godine kao kolonijalna sila nije promijenila naziv u Bosna i Hercegovina

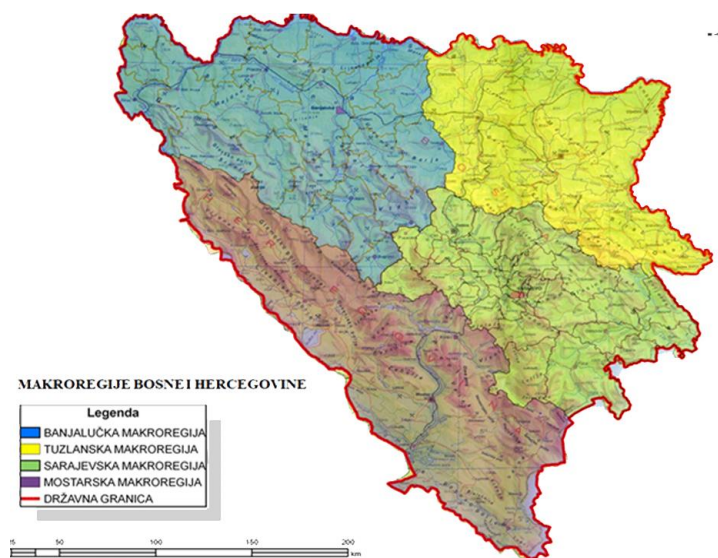
⁹ U dejtonskoj Bosni i Hercegovini je pravo građana proizilazilo iz prava naroda, a interesi naroda su uspostavljeni iznad interesa države što je, prirodno, bilo generator svih međuetničkih konflikata, permanentne povrede prava i sloboda građana te blokada u razvoju države. Nemoguća je pretpostavka da su narodi neravnopravni ako su svi građani ravnopravni.

7. Struktura državne zakonodavne, izvršne i sudske vlasti:

- Predsjednik Republike Bosne bira se na cijeloj teritoriji države kao jedne izborne jedinice. Po mogućnosti uvesti elektorsko glasanje po uzoru na USA.
 - Vlada Republike Bosne koja ima sva ministarstva neophodna za funkcionisanje države.
 - Parlamentarna skupština Republike Bosne koja bi imala dva doma.
 - Predstavnički dom koji se bira po principu jedan čovjek jedan glas proporcionalno broju stanovnika iz šest oblasti koje su i izborne jedinice (ukupno 99 članova predstavničkog doma - parlamenta)
 - Dom oblasti koji bi imao po deset članova iz svake oblasti. Mehanizme njihovog izbora treba utvrditi
 - Vrhovni sud Republike Bosne kao najviši sud opće nadležnosti
 - Ustavni sud Republike Bosne koji bi rješavao usklađenost nižih pravnih akata sa Ustavom Republike Bosne sa osam sudija i devetim Predsjednikom suda
- Precizniji sastav i nadležnosti navedenih institucija će se dati u posebnom aneksu.

8. Teritorijalno uređenje:

Država Bosna i Hercegovina uređuje se po principima i metodama geografske regionalizacije, koji se baziraju na svim dosadašnjim geografskim regionalizacijama uvažavajući fizionomske, nodalne, funkcionalne i nodalno-funkcionalne elemente cjelokupnog državnog teritorija. Definisanje regija Bosne i Hercegovine bazirat će se na principima Evropske Unije koji polaze od nomenklature i statistike uvažavajući pri tome fizionomski, demogeografski i statistički model. Regionalna podjela će biti osnov za državnu klasifikacije prostornih jedinica za statistiku Državnog zavoda Bosne i Hercegovine, a prema evropskoj „Nomenklaturi prostornih jedinica za statistiku“ (Nomenclature des unités territoriales statistiques) skraćeno NUTS).

Slika 1

Na slici 1. je predloženo polazno rješenje teritorijalnog uređenja Bosne sa četiri regije i to: Sarajevska, Tuzlanska, Mostarska i Banjalučka makroregija (**Spahić, M., 2014.** „Geografska regionalizacija Bosne i Hercegovine u svjetlu evroatlantskih integracija“ („*Geographical regionalizations of Bosnia and Herzegovina in the light of euro-atlantic integrations*“)).

Važno je istaknuti da je teritorijalno uređenje Bosne u četiri regije optimalno i opšte-prihvaćeno u praksi od strane više institucija:

- Rješenje na Slici 2. se poklapa sa organizacijom Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i funkcionise u okviru četiri regionalna centra koja se u velikoj mjeri poklapaju sa predloženim rješenjem..
- SIPA je organizirana u četiri regije (Slika 3) koje odstupaju od predloženog rješenja na Slici 1, a zbog djelimičnog prilagođavanja entitetskim granicama
- Biskupska konferencija BiH je 2017. god. predložila teritorijalno uređenje BiH takođe u četiri regije (Slika 4) koje se, u nešto većoj mjeri razlikuju od ponuđenog rješenja, a zbog pokušaja da se izbalansira nacionalna zastupljenost.
- Prema istraživanjima Savezne geodetske uprave SFRJ iz 1953. god. definirane su četiri nodno-funkcionalne makroregije Bosne i Hercegovine pod drugim nazivima (Slika 5) koje se u odnosu na ponuđeno rješenje na Slici 1 razlikuju u samo pet opština.
- Uprava za indirektno oporezivanje je organizirana u četiri regije (Slika 6) koje se približno poklapaju sa ponuđenim rješenjem na Slici 1.

Iz svega navedenog, opredeljenje za teritorijalno preuređenje Bosne u četiri regije imalo bi za posljedicu daleko veću ekonomsku-administrativnu efikasnost, te bi implementacija ponuđenog rješenja bila najbrža i najjednostavnija od svih drugih opcija koje podrazumijevaju veći broj teritorijalnih jedinica. Regionalnogeografske karte Bosne će biti konačno definirane nakon sveobuhvatih geografskih istraživanja.

* * *

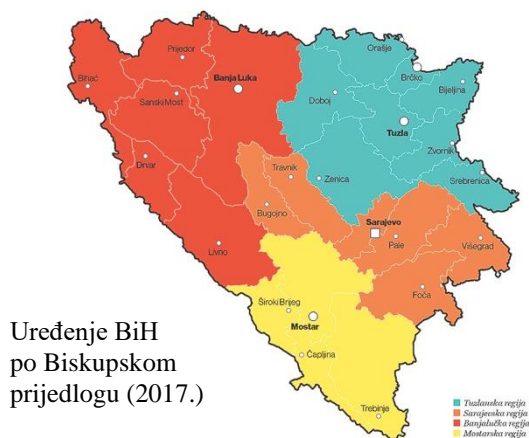
Dovoljan je čak i vizuelni pogled na sadašnju entitetsku mapu BiH (Slika 7.) da bi se shvatila besmislenost ovakve teritorijalne podjele koja je jedan od velikih uzroka zastoja u razvoju države.

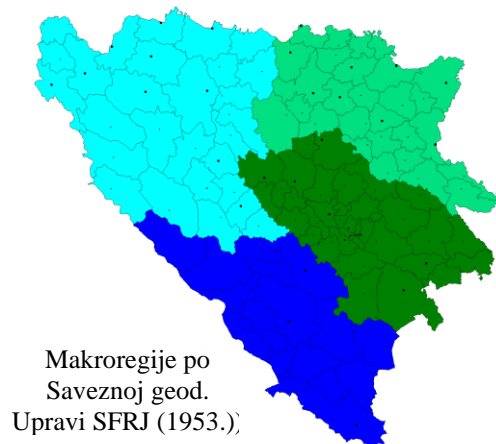
Slika 2

Slika 3

Slika 4

Slika 5

Slika 6

Slika 7